

קרן קימת לישראל

- קרן קימת לישראל (קק"ל) הוקמה בקונגרס הציוני החמישי, בשנת 1901, בי"ט בטבת, ביוזמתו של פרופסור צבי הרמן שפירא, שקרא להקים קרן יהודית לרכישת קרקעות בארץ ישראל.
- קק"ל נוסדה כמוסד המרכזי של התנועה הציונית העולמית, שמטרתו גאולת קרקעות בארץ ישראל והכשרת הקרקעות הללו לעבודה. השם "קרן קימת" נגזר מתוך המשנה, שבה נכתב "והקרון קימת לו לעולם הבא" (פאה, א).
- עם הקמתה פעלה קק"ל לרכישת אדמות, לייעורן ולעיבודן ותרמה למהפכה בעבודה העברית ובהתיישבות היהודית בארץ ישראל.
- קק"ל השתמשה בתרומות שנאספו מיהודי העולם כדי להוציא לפועל את מפעליה השונים.
- מאז קום המדינה קק"ל עוסקת במשימות שונות של השבחת קרקעות, ייעור, התיישבות, שיקום נחלים, פיתוח מאגרי מים, עצירת המדבור, הכשרת דרכים ושבילי אופניים, שימוש במקורות אנרגיה מתחדשים, מחקר ופיתוח חקלאי וחינוך לציונות אקולוגית, למנהיגות ציונית ולמעורבות סביבתית.

קרן קימת לישראל

K K L - J N F

קרן קימת לישראל
K K L - J N F

אורן

- עץ האורן נפוץ מאוד ביערות הארץ.
- שמו של עץ האורן, שעמיד לקרינת שמש חזקה, נגזר מהמילה אור.
- הזרעים שבתוך האצטרובלים של האורן נקראים "צנוברים"; עליו של העץ מחטניים והוא ירוק-עד; כמו כן, האורן מסוגל לגדול היטב על סוגי קרקעות רבים.
- לעץ האורן יכולת התחדשות טובה לאחר שרפה בזכות יכולתו להפיץ זרעים מתוך האצטרובלים, שנפתחים בחום האש, ובזכות כושר הנביטה הטוב של זרעיו.
- עם תחילת רכישת הקרקעות בארץ ישראל על ידי קק"ל, החלו אנשיה לייער את הארץ, כחלק מגאולת האדמות. האורנים היו בין העצים הראשונים שניטעו במסגרת מפעל הייעור.
- הבחירה באורן נבעה מסיבות אחדות: היותו מין חלוץ, המצטיין בעמידות לתנאי סביבה קשים, כמו לחות נמוכה, מיעוט מים, קרינת אור גבוהה וטמפרטורות גבוהות; צמיחתו המהירה; והיותו מין ים תיכוני השייך לאזור ויחד עם זאת מוכר היטב ליערנים שהיו עולים חדשים שהגיעו מארצות אירופה.
- כיום נוטעת קרן קימת לישראל סוגים רבים של עצים ביערותיה, ולא רק אורנים.
- מספר מינים של אורן גדלים ביערות קק"ל: אורן קפריסאי (ברוטיה), אורן הצנובר (הגלעין), אורן קנרי ואורן ירושלים - שהוא היחידי שגדל כצמח בר בארץ ישראל.

קרן קימת לישראל
K K L - J N F

קופסה כחולה

- הקופסה הכחולה, גלגולה המודרני של קופת הצדקה המסורתית, שימשה לאיסוף תרומות לגאולת קרקעות בארץ ישראל.
- הקופסה הייתה אמצעי חינוכי חשוב, שהפיץ את הבשורה הציונית של גאולת קרקעות ארץ ישראל בקרב קהילות יהודיות בכל רחבי העולם. כל יהודי תרם ככל יכולתו, פרוטה לפרוטה, והרגיש שגם הוא משתתף במפעל יישוב הארץ.
- בכסף שנאסף רכשה קק"ל קרקעות וסייעה להתיישבות היהודית בארץ. הכתמים החומים על מפת ישראל המצוירת על הקופסה מייצגים את שטחי האדמה שנקנו בכסף שנתרם.
- הקופסה הכחולה חיזקה את הקשר של העם היהודי לאדמתו והפכה לסמלה של קק"ל, שנעזרת בתרומות עד היום.

קרן קימת לישראל
K K L - J N F

בור המים

"וַיִּבְנוּ מִגְדָּלִים בַּמִּדְבָּר וַיַּחצֹב בָּרוֹת רַבִּים כִּי מָקְנָה רַב הָיָה לוֹ וּבִשְׁפִלָּה וּבְמִישׁוֹר אֲכָרִים וְכַרְמִים בְּהָרִים וּבְכַרְמֶל כִּי אָהֵב אֲדָמָה הָיָה" (דברי הימים ב', כ"ו, ט'-י').

- בימי קדם נועד בור המים לאיסוף מי גשמים. התקנת בורות אפשרה קיום לתושבים במקום שבו אין מעיינות או מקורות מים טבעיים אחרים.
- הבור שלפניכם, המשתייך לתקופה הביזנטית (על פי חרסים שנמצאו בסביבתו), נחצב בסלע הקירטון הרך, האופייני לאזור, וצופה בטיח כדי למנוע את חלחול המים בסלע. עומקו כ-5-6 מטרים.
- צורתו של הבור דומה לצורת פעמון: קרוב לקרקעיתו הוא רחב וככל שהוא עולה כלפי מעלה הוא נהיה צר. פתחו הצר של הבור מפחית את שטח הפנים של המים, וכך מקטין את התאדותם.
- כדי לשאוב מים מן הבור השתמשו בכלי קיבול (לרוב כד), שהיה קשור בחבל, והשתלשל לתוך הבור.
- בור המים נחצב במקום נמוך יחסית לסביבתו, כדי שמי הגשמים היורדים באזור יתנקזו על פני הקרקע אל פתחו וימלאו אותו.
- גם כיום, באזור המדברי, משתמשים בשיטות שונות לאיסוף מים ולאגירתם לחקלאות, חלקן מבוססות על שיטות השקיה ועיבוד קרקע עתיקות. לדוגמה – "קציר מי נגר", הקמת לימנים ובניית שיחים, הקמת מאגרי מים לאגירת מי שיטפונות, ועוד.

קרן קימת לישראל
K K L - J N F

אלת הבוטנה

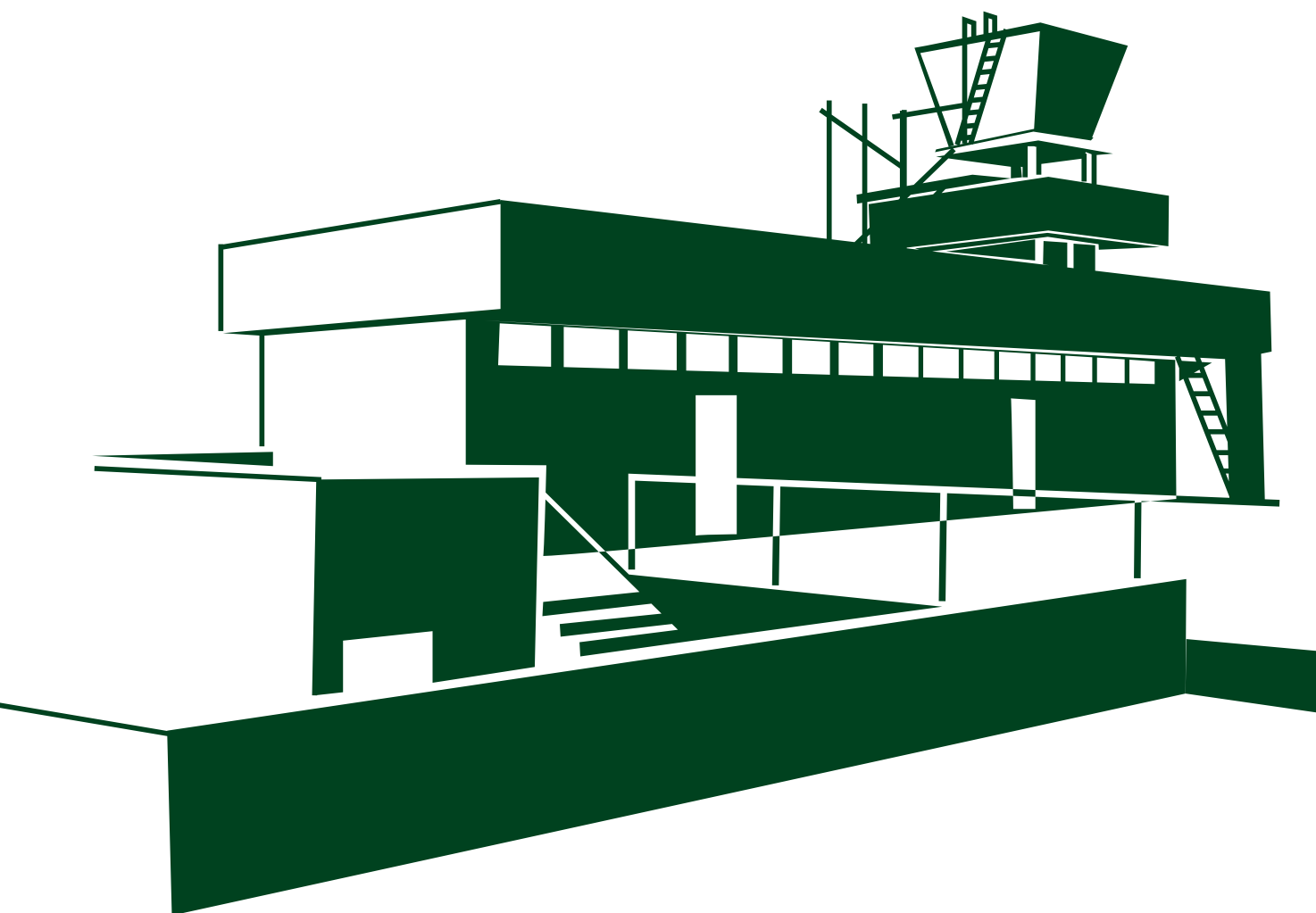
- אלת הבוטנה הוא שמו העברי של עץ הפיסטוק.
- אלת הבוטנה שייכת למשפחת האלתיים, שאליה שייכים גם מיני הבר בארץ, ומונה, בין השאר, את אלת המסטיק, אלה ארץ ישראלית, אלה אטלנטית ומיני אוג.
- מנגו וקשיו הם עצים לא מקומיים, השייכים גם הם למשפחת האלתיים.
- אלת הבוטנה גדלה באגן הים התיכון, באיראן ובטורקיה.
- אלת הבוטנה נקראת גם "אלה אמיתית" (בלטינית).
- ברפואה העממית משמש הפיסטוק כתרופה נגד שלשול, וכן להורדת כולסטרול, לשמירה על משקל תקין, ועוד.
- פירות האלה מאדימים בקיץ ומושכים ציפורים, שאוכלות אותם ומסייעות להפצתם למרחקים.
- הבוטנה מוזכרת בתנ"ך ובמקורות היהודיים. מנחתם של אחי יוסף ליוסף אחיהם, המושל במצרים, כללה בוטנים, שהם למעשה פיסטוקים – פירות אלת הבוטנה: "... מִעֵט צָרִי וּמִעֵט דָּבֶשׁ, נִכְאֹת וָלֶט, בְּטָנִים וְשִׁקְדִים" (בראשית, מג, יא).
- אלת הבוטנה היא עץ דו-ביתי וחד-מיני: יש עצי נקבה, המניבים פרי, ועצים בעלי פריחה זכרית, שאינם מניבים. הרוח מעבירה את האבקה מעצי הזכר לעצי הנקבה.
- תנאי הגידול באזור ספר המדבר מתאימים לאלה, הזקוקה לקור מקפיא בחורף, לחום וליובש בקיץ ולרוחות שיסייעו להאבקת העצים.

קרן קיימת לישראל
K K L - J N F

מרכז שדה ויער יתיר

- ברוכים הבאים למרכז שדה ויער יתיר של קק"ל. המרכז הוקם בסוף שנות ה-60 של המאה ה-20, כמגורים לעובדים שנטעו את יער יתיר.
- המבנה שבו אתם עומדים, שהיה סמוך מאוד לגבול עם ירדן בעת שנבנה, הוקם על גבעה גבוהה וכונה גם "מצודת היערנים".
- המצודה נבנתה בגובה של כ-687 מטר מעל פני הים.
- מי שקידם את נטיעת יער יתיר, והיה אולי היחיד שהאמין שהחזון של יער יתיר יצליח, היה יוסף ויץ, מראשי קק"ל, הנחשב לאבי היער. לאורך השנים, מפעל הייעור כיסה את הגבעות הקירחות שעל גבול המדבר ביער מפואר.
- יער יתיר, הגדל כנגד כל הסיכויים על גבול המדבר, הוא יער נטע האדם הגדול ביותר במזרח התיכון והוא משתרע על פני כ-40 אלף דונם. ביער יותר מ-4 מיליון עצים מסוגים שונים.
- יער יתיר נקרא על שם עיר לוויים מקראית, הממוקמת בקרבת מקום:
"וּלְבְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן נָתַנוּ אֶת עֵיר מְקַלֵּט הָרֹצֵחַ אֶת חֶבְרוֹן וְאֶת מִגְרָשָׁהּ וְאֶת לִבְנָהּ וְאֶת מִגְרָשָׁהּ וְאֶת יַתִּיר וְאֶת מִגְרָשָׁהּ וְאֶת אֶשְׁתֵּמֶעַ וְאֶת מִגְרָשָׁהּ" (יהושע, כא, יג-יד).

קרן קימת לישראל
K K L - J N F

שיטת הנגב

- עץ השיטה הוא אחד העצים הבודדים שמצליחים לשרוד בתנאים מדבריים קשים.
- שיטת הנגב היא עץ מדברי קוצני, שגובהו עשוי להגיע עד 9 מטרים, והוא גדל בערוצים, בעיקר בדרום הנגב.
- שיטת הנגב עמידה לקור יותר ממיני שיטה אחרים, ולכן מתאימה לגידול באזור מדברי, שבו חם מאוד ביום וקר בלילה.
- השיטה היא בעלת חשיבות עליונה למערכת האקולוגית המדברית בהיותה בית ומקור מזון לבעלי חיים רבים.
- בעלי חיים רבים נוספים תלויים בשיטה: צבי המדבר ניזון מתרמיליה ומעליה, חרדוני הצב בונים בצילה את מחילותיהם, חרקים וחיפושיות ניזונים מהצוף ומהאבקה של פרחיה.
- החנקן הגדול, הנמנה בין הציפורים המקננות על ענפי השיטה, נוהג לשפד את טרפו – חרקים וזוחלים קטנים – על קוציה החדים של השיטה.

- בעשורים האחרונים ישנה ירידה משמעותית באוכלוסיית עצי השיטה בנגב ובערבה, ככל הנראה בגלל שאיבת מי תהום, הטיית נחלים, עקירת עצים וסלילת כבישים. לכן הוגדרה השיטה כעץ מוגן.
- קק"ל, בשיתוף עם תושבי הערבה התיכונה, יצאה בפרויקט "אמץ שיטה" להצלת השיטים על ידי איסוף של זרעי השיטים אחת לשנה, הנבטתם וגידולם במשתלת קק"ל והשבתם לטבע.

קרן קימת לישראל
K K L - J N F

שורדים במדבר

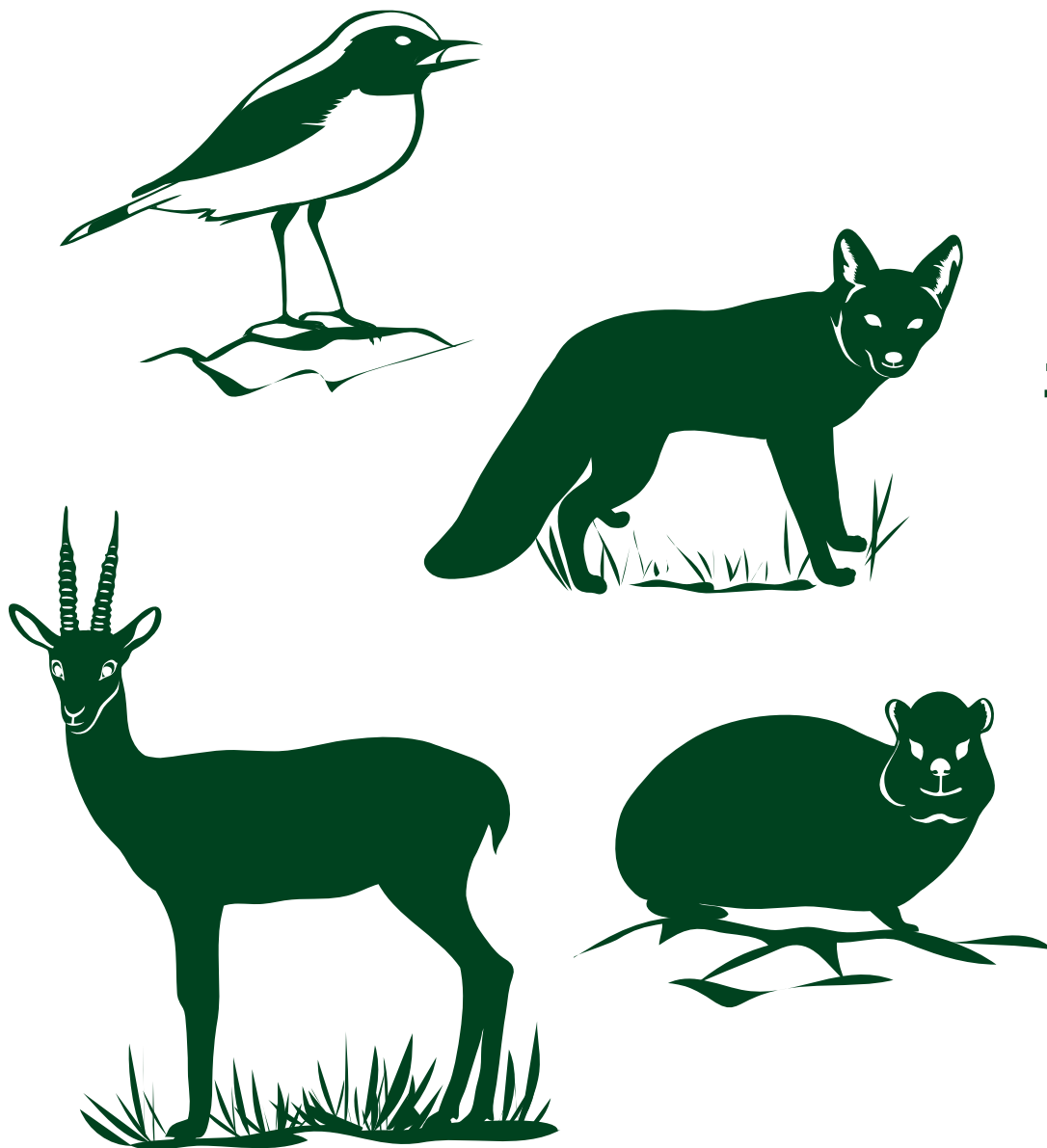
תנאי החיים במדבר קשים ובאים לידי ביטוי במיעוט משקעים, בהפרשי טמפרטורות גדולים בין יום ללילה, ביובש, בקרינה חזקה ובמחסור בצל ובמקורות מזון. בעלי החיים המדבריים מותאמים לסביבת המחיה שלהם בזכות תכונותיהם המיוחדות ואורח חייהם האופייני – כל בעל חיים וההתאמות שלו:

מבנה גוף

- גודל גוף קטן יחסית לפרטים בצפון. היתרון: גוף קטן מייצר פחות חום וצורך פחות מזון ומים.
- רגליים ארוכות, המרחיקות את הגוף מהקרקע החמה ומסייעות לריצה מהירה מצל לצל, מבלי לסכוג חום מהקרקע (לטאות, למשל).
- צבעוניות בהירה: לבעלי חיים מדבריים צבעים בהירים יותר, המסייעים לצמצם את קליטת קרינת השמש.

התנהגות

- שטח מחיה: בעלי חיים מדבריים נוהגים להתפרס על פני שטחי מחיה גדולים יותר, כדי להשיג כמות מספקת של מזון.
- פעילות לילה: רוב בעלי החיים המדבריים פעילים רק בשעות הקרירות של היום – בשעות הזריחה והשקיעה או בשעות הלילה. בשעות החמות הם מסתתרים במחילות מתחת לאדמה ובמקומות מסתור מוצלים.
- נדידה: חלק מבעלי החיים, כמו הציפורים הנודדות, עוזבים בעונה החמה את האזור המדברי ונודדים למקום קריר יותר.

קרן קימת לישראל
K K L - J N F

הנגב ושביל ישראל

- הנגב, המכסה כ-60% משטח מדינת ישראל, הוא מדבר המשתייך לרצועת המדבריות העולמית.
- גבולו הצפוני של הנגב, העובר באזור באר שבע, עובר בקו 200 מ"מ גשם. מדרום לו, הממוצע השנתי של כמות המשקעים נמוך מ-200 מ"מ.
- שביל ישראל, החוצה את המדינה לאורכה, מקיבוץ דן בצפון ועד אילת בדרום, עובר דרך מרכז שדה ויער יתיר.
- שביל ישראל הוא שביל הליכה ארוך, בן כ-1,000 ק"מ, העובר דרך האתרים והמסלולים החשובים והמיוחדים שבמדינה, ומשלב ערכי טבע, מורשת, היסטוריה, ארכיאולוגיה ועוד.
- בשנת 2012 בחר המגזין "נשיונל גיאוגרפיק" בשביל ישראל כאחד משבילי הטיול הטובים בעולם. השביל נחשב גם לאחד הקשים ביותר בעולם.
- בואו גם אתם לטייל בנגב ובשביל ישראל!

קרן קימת לישראל
K K L - J N F

